

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Нікульча Євгена Васильовича
«Вплив біологічно активних препаратів на розвиток та
продуктивність винограду в умовах півдня України» подану на здобуття
наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності
06.01.08 – виноградарство**

Актуальність теми дисертації.

Як відомо основною умовою, що забезпечує розвиток виноградного куща і отримання високого і якісного врожаю, є його повноцінне живлення та розвиток лози. Виноградна лоза швидко реагує на зміну умов обробки, що проявляється шляхом збільшення об'єму приросту однорічної лози та збільшення врожайності і якості винограду. Висока якість винограду і отриманого з нього вина досягається тільки тоді, коли створюються оптимальні ґрунтово-кліматичні та агротехнічні умови для даного сорту винограду. Поряд з традиційними агроприйомами, все ширше використовують біологічно активні препарати нового покоління. Важливо, що ці препарати, маючи природне походження, не завдають довікільлю шкоди, а отримана продукція з оброблених рослин значно екологічно безпечніша. Тому актуальність даної роботи не викликає сумніву.

Основною метою виконання дисертації було теоретично обґрунтувати і визначити вплив застосування при позакореновому підживленні кущів винограду нових біопрепаратів широкого спектру дії для підвищення продуктивності винограду і стійкості його до несприятливих умов навколишнього середовища.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше: в умовах півдня України досліджено дію нових біопрепаратів (Сизам, Валміцин, Альбіт і Лігногумат) на агробіологічні, фізіолого-біохімічні показники розвитку виноградної рослини, ; дію та післядію на розвиток

кущів винограду, їх врожайність та якість урожаю; досліджено дію нових біопрепаратів на анатомічну структуру однорічних пагонів винограду, на підвищення стійкості рослин винограду до умов посухи в період вегетації та низьких температур у осінньо-зимовий період.

Крім того, вдосконалені технологічні прийоми підвищення продуктивності і стійкості винограду до умов посухи і низьких зимових температур.

Практичне значення одержаних результатів. З метою посилення розвитку кущів винограду, підвищення врожайності та якості винограду, якості виноматеріалів з цього врожаю, встановлені найефективніші препарати: Валміцин – 0,05%, Лігногумат 0,01% та Сезам 0,05%, оптимальні строки, кратність застосування.

Доведено, що застосування досліджуваних біопрепаратів забезпечують підвищення стійкості оброблених рослин винограду до несприятливих умов довкілля в період вегетації (високі температури повітря, атмосферна та ґрунтова посухи) і до низьких температур зими, кращу диференціацію та визрівання пагонів.

Удосконалені технологічні прийоми підвищення продуктивності і стійкості винограду до умов засухи і низьких зимових температур впроваджено в виробництво в 2011 – 2013 рр. у ДП «ДГ Таїровське» Овідіопольського району Одеської області. Впровадження технологічних прийомів на загальній площі 3,00 – 4.76 га сприяло збільшенню врожайності на 0,7 – 1,9 т/га та дозволило одержати економічний ефект - 5,0 – 5,3 тис. грн/га при рентабельності у 64 – 66 %.

Зв'язок виконання дисертації з науковими програмами. Дисертаційна робота виконана в рамках науково-технічної програми НААН України. Ця робота є складовою частиною науково-дослідної роботи відділу розсадництва і розмноження винограду ННЦ „ІВіВ ім. В. Є. Таїрова” «Виноградарство 2011 – 2015» завдання 21.00.02.03.Ф «Теоретично обґрунтувати та впровадити комплекс методів підвищення регенераційної здатності, стійкості

винограду та використання біологічно активних препаратів у технології вирощування садивного матеріалу винограду» (номер державної реєстрації 0111U003739). Ця робота є складовим елементом науково-технічної програми НДР «Розробка та наукове обґрунтування застосування деяких елементів біологічного землеробства у виноградарстві для підвищення якісних показників винограду та виноматеріалів» за договором №61 від 2 грудня 2012р. між ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова» і Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Особистий внесок здобувача у виконання дисертації. На наш погляд, здобувач виконав необхідний пошук і аналіз літературних джерел з питань застосування біологічно активних речовин в землеробстві та виноградарстві. Були закладені та проведені польові дослідження, отримані експериментальні дані, проаналізовані та оброблені з використанням дисперсійного аналізу результати досліджень, перевірено їх в виробництві. Різноманітні результати дали змогу обґрунтувати висновки та дати рекомендації виробництву. Автор урахував поради і рекомендації наукового керівника та фахівців ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова».

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень здобувач доповідав на дистанційних міжнародних наукових конференціях – «Повышение конкурентоспособности продукции виноградарства и виноделия на основе создания новых сортов и технологий», (Новочеркасск, 2012) та «Horticultură, viticultură și vinificație, silvicultură și grădini publice, protecția plantelor» (Chișinău, 2013) та щорічно на засіданнях Вченої Ради ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова протягом 2011–2014рр.

Публікації. По темі дисертаційної роботи опубліковано 12 наукових статей, з яких 7 – у наукових виданнях, включених до списку ДАК як фахові (у тому числі дві – в іноземних виданнях); 2– матеріали конференцій.

Зміст роботи. Дисертаційна робота викладена на викладена на 163 сторінках комп'ютерного тексту, вона містить 44 таблиць, 20 рисунків, 72 додатки. Структура роботи побудована за таким принципом: вступ, аналітичний огляд

літератури, опис умов та методів проведення досліджень, 6 підрозділів експериментальної частини, розділ економічної ефективності, висновки і рекомендації виробництву, список літературних джерел і додатки.

У вступі дисертант обґрунтовує актуальність досліджень, визначено мету і завдання досліджень, новизну, показано пріоритетні шляхи розв'язання проблеми.

В **огляді літератури** проведено аналіз результатів наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів з питань по темі дисертації.

У **другому розділі** дуже ретельно викладена методика проведення досліджень. Слід звернути увагу на те, що автор поставив мету: отримати експериментальні дані від фізіолого-біохімічних показників до врожаю і якості виноматеріалів конкретних сортів винограду під впливом різних біопрепаратів.

У **третьому розділі** засереджено увагу на таких питаннях: вплив біопрепаратів на фізіологічні показники розвитку винограду в період вегетації, вплив досліджуваних біопрепаратів на агробіологічні показники розвитку винограду, оцінка впливу біопрепаратів на урожай винограду і його якість, хімічна оцінка виноматеріалів, стан пагонів винограду в осінньо-зимовий період, дія біопрепаратів на другий рік після обробок (післядія). Перелік цих питань свідчить про глибину проведених досліджень. Розділ добре ілюстровано, лаконічно написан.

У **четвертому розділі** наведені дані по економічній ефективності застосування біопрепаратів на вивчаємих сортах винограду. Доказано, що обприскування біопрепаратами кущів винограду економічно вигідно, причому обробки забезпечують збільшення врожайності, а також збільшення умовно чистого доходу і рентабельності виробництва при зниженні собівартості врожаю винограду.

Зроблені висновки достовірні та обґрунтовані.

У додатках дисертації подано дані досліджень по рокам, акти апробацій.

Дисертаційна робота характеризується високим рівнем виконання, продуманістю висновків, логічним викладенням матеріалу, гарним оформленням. При її читанні не виникає сумнівів у добротності одержаних результатів, цінності їх для теорії та практики.

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, яке вносить вагомий вклад у виноградарство.

Опубліковані здобувачем наукові матеріали в достатній мірі відображають повноту виконаної роботи, яка узагальнює теоретичні і практичні результати в галузі виноградарства.

Автореферат відображає основний зміст дисертації.

Оцінюючи у цілому роботу позитивно, необхідно висказати зауваження і звернути увагу на деякі недоліки в роботі:

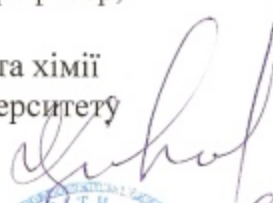
1. У роботі не чітко обґрунтовано вибір препаратів, де вони застосовувалися раніше.
2. В роботі немає окремого розділу: впровадження результатів досліджень.
3. У науковій новизні не зрозуміло, в чому полягає вдосконалено технології, які прийоми?, не конкретно сформульовані позиції: набуло подальшого розвитку.
4. При розгляді – практичне значення треба було б вказати які кращі біопрепарати треба застосовувати, по тексту не вказано номер додатку (сторінка 8).
5. В огляді літератури немає посилань на роботи кафедри виноградарств і виноробства ОДАУ по застосуванню стимуляторів росту, комплексних добрив у хелатній формі.
6. У схемі досліду відсутній варіант, де застосовували один із відомих стимуляторів росту, наприклад, Епін чи Вимпел.
7. Треба пояснити, як визначали строки проведення обробок біостимуляторами. Як визначити строк обробки: за 7-10 діб до цвітіння, на початку досягання ягід?

8. В підрозділі 2.3. немає посилань на метод С.О.Мельника (1953) для визначення об'єму однорічного приросту куща.
9. В таблицях 13, 14 наведен такий показник: середній приріст пагонів, як його визначали?
10. У таблицях 21,22,23,24 наведені розрахунки $НІР_{05}$ для вмісту запасних вуглеводів в %, вологість тканин,%. Для цих показників визначення $НІР_{05}$ не коректно.
- 11.Таблиці 27,28 розташовані по тексту не по порядку: на сторінці 105 таблиця 16, а на сторінках 111 і 112 таблиці 27 і 28.
- 12.У таблицях 29,30,31,32,33,34 немає даних по $НІР_{05}$. Автор взагалі не часто використовує цей показник для підтвердження виявлених закономірностей при аналізі даних дослідів.
13. Автор використовує застарілі одиниці виміру: врожайність – ц/га. треба т/га. цукристість ягід – г/100см³, треба г/дм³.
14. У розділі 3.4. Хімічна оцінка виноматеріалів автор на сторінках 126ч,126,130 автор використовує термін вино, а треба виноматеріал.
15. На наш погляд, у рекомендаціях виробництву краще писати: рекомендуємо проводити, а не рекомендуємо впроваджувати, не рекомендується проводити, а слід проводити.
16. Чому виробничі випробування проведені у 2011 і 2012 роках (акт від 30 листопада 2011р., акти від 24 грудня 2012 років) на початку досліджень, а не в кінці?
17. У додатках відсутні дані по дисперсійному аналізу.

Проте відмічені зауваження не знижують цінність роботи, яка є завершеною самостійною науковою працею, має практичне і теоретичне значення, я вважаю, що представлена до захисту на спеціалізованій вченій раді при ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова» НААН України дисертаційна робота «Вплив біологічно активних препаратів на розвиток та продуктивність винограду в умовах півдня України» відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», відповідно Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24. 07.2013 р. по оформленню і написанню кандидатських дисертацій, а її автор, Нікульча Євген Васильович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.08 – виноградарство.

Офіційний опонент:

доктор сільськогосподарських наук, професор,
завідувач кафедри
садівництва, виноградарства, біології та хімії
Одеського державного аграрного університету
Міністерства освіти і науки України

Хреновський Е.І.

Підпис проф. Хреновської Е.І. засвідчую:
вчений секретар

Минзул А.В.